

SİCİLL-İ AHVAL DEFTERLERİNE GÖRE BERGAMA DOĞUMLU MEMURLAR (1827–1892)

Mehmet Başaran*

Özet

Bu çalışmada, Sicill-i Ahvâl kayıtlarından tespit edilen 21 Bergama doğumlu memur ele alınmıştır. Memurların doğum tarihleri, baba adı, milliyeti değerlendirilerek, aileleri ile ilgili özellikle babalarının mesleği ve sülale adlarıyla ilgili bilgiler ortaya konulmaya çalışıldı. Ayrıca hangi okullarda okudukları incelenerek eğitim durumları değerlendirildi. Memurların, iş mülazemet (stajyer) mi yoksa muvazzaf (kadrolu) olarak mı başladıkları, mülazemet süreleri de dâhil edilerek göreve başlama yaşları incelenmeye çalışıldı. Ne kadar maaş ile işe başladıkları, memuriyetleri sırasında ceza alıp almadıklarına dair bilgiler de verilerek Bergama doğumlu memurlar tanıtılmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: *Bergama, Osmanlı Devleti, Sicill-i Ahval Defterleri, Terceme-i Hal, Memur, Eğitim.*

Abstract

The Officers Born in Bergama According to Sicill-i Ahval Registers (1827–1892)

In this study, 21 officers born in Bergama have been addressed according to sicill-i ahval registers. The information about names of the officers' fathers, their birth dates and nationalities was evaluated and their familial information, especially about the fathers' profession and their ancestors' names was presented. Also, the schools they attended were examined. It was studied whether the officers started the work as an intern or a permanent position and their ages to start work were examined including the internship period. The officers born in Bergama were introduced giving information about their salary and whether they were fined or not during their service.

Key Words: *Bergama, Ottoman Empire, Sicill-i Ahval Registers, Biography, Officer, Education.*

Sicill-i Ahvalın Kuruluşu, Tarihçesi ve İşlevi¹

Osmanlı Devleti'nde II. Mahmut döneminden itibaren bürokraside bir takım değişiklikler yaşanmıştır. Bakanlıkların kurulması, eyalet sisteminden vilayet sistemine geçilmesi ve bürokrasinin merkeze bağlanması değişikliklerin

---

* Yrd. Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Aydın, mbasaran@adu.edu.tr

¹ Daha geniş bilgi için bkz; Findley 1996. Findley 1994. Akyıldız 2006. Akyıldız 1993. Pakalın 1993.

başında gelmiştir. II. Mahmud ile başlayan bu değişim süreci Tanzimat Fermanı ile sürmekte, idari, sosyal, kültürel ve ekonomik alanları kapsayarak, genişlemiştir. Bu genişleme ile birlikte devletin tepesinde değişiklikler memurları da kapsama altına almıştır. Devletin idare yapısında uzmanlaşma başlamış, sivil bürokrasi gerek merkezde, gerekse taşrada etkin bir duruma gelmiştir. Böylece memurların etkin bir şekilde görevlerini yerine getirmesi ve siyasal denetim altına alınabilmesi için memurların sicillerin ilk defa resmi bir kurum tarafından tutulması uygulamasına geçilmiştir².

Böylece, görev alan memurlara ait, vazifeleri süresince hal tercümelerini konu alan, özel haller veya memuriyet sırasındaki durumları, davranışları, görev niteliklerini, ahlak ve gidişat gibi durumlarını, resmi belgelerinin kaydedildiği defterlerin tescili işlemine *Sicill-i Ahval*, meydana gelen defterlere de *Sicill-i Umumi* Defterleri adı verilmiştir.

II. Abdülhamit zamanında *Sicill-i Ahval Komisyonu* kurulmuştur. Bu komisyon devletin istihdam ettiği personel hakkında bilmesi gereken bilgilere sahip olabilmek ihtiyacını gidermekteydi. Bu komisyon daha sonra *Memurin-i Mülkiye Komisyonu* adını alırken, 1908'de *Sicill-i Ahval Dairesi* adı altında Dâhiliye Nezareti teşkilatı içinde yeniden oluşturulmuştur³.

Bu sicil kayıtlarına baktığımız zaman, her memurun ismi ve şöhreti, babasının adı, doğum tarihi ve yeri, okuduğu okullar ve tahsili, diploması olup olmadığı, hangi yabancı dilleri bildiği, konuşabildiği ve yazabildiği (tekellüm ve kitabet) eser ve telifatı olup olmadığı, aldığı nişanlar ve cezalar vb. hususları gösterecek olan hal varakaları memurlar tarafından doldurulmuştur.

Tüm bu doldurulan varakalar daha sonra ilgili hususi şubeler vasıtasıyla merkez komisyona gönderilmiştir⁴.

Sicillerle ilgili olarak yaptığımız bu çalışmamızda Bergama doğumlu olarak 21 memurun kaydına ulaşılmıştır.

Memurların ve Babalarının Mesleki Yapısı

Sicillerde yer alan memurların baba mesleklerine baktığımız zaman, aşağıda verdiğimiz sıralamada da görüleceği üzere Etıbbı, Tüccar, Kasab, Ketebe, Zürra', Helvacı, Kavvas, Palamutçu, Kuyumcu, Jandarma Çavuşu, Esnaf, Muallim-i Evvel, Garb-i Karaağaç Kaymakamı, Redif Taburu Yüzbaşısı ve Görice Telgraf Şefi oldukları görülmektedir. Memurların Müteveffa, Hacı, Kıbrıslı, Bergamalı, Ispartalı ve Batumlu gibi unvanlar taşımaktadırlar.

---

² Karal 2000, s.334.

³ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Ankara 2000, s.275–276.

⁴ Çetin 2000, s.34-43.

Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bergama Doğumlu Memurlar (1827–1892)

Adı	Doğum Tarihi	Baba Adı	Baba Mesleği
Yanko Ekyadis Efendi	Aralık /Ocak 1826/1827	Angelos Ekyadis Efendi	<i>Etubba</i>
Hafız Halil Efendi	1840/1841	Ahmed Efendi	<i>Tüccar</i>
İbrahim Sururi Efendi	Eylül-Ekim 1846	Hacı Halil Efendi	
Hüseyin Hüsni Efendi	1853	Kıbrıslı İbrahim Ağa	
Halil Kamil Efendi	1858	Yusuf Efendi	<i>Ketebe</i>
Ahmed Hamdi Efendi	1859	Hacı Hüseyin Basri Efendi	<i>Zürra'</i>
Mustafa Ragıb Efendi	1861	Hacı Abdülkadir Ağazade Helvacı Ahmed Ağa	<i>Helvacı</i>
Mehmed Rasih Efendi	1862	Hüseyin Ağa	<i>Zürra' / Kavas</i>
Mustafa Nuri Efendi	1863	Hüseyin Eendi	<i>Zürra'</i>
Mehmed Nuri Efendi	1864/ 1865	Ali Efendi	
Agop Efendi	10 Nisan 1866	Ispartalı Palamutçu oğlu Mıgırdıç Ağa	<i>Palamutçu</i>
Kirkor Efendi	7 Ekim 1869	Bergamalı müteveffa kuyumcu Bağyan	<i>Kuyumcu</i>
Ahmed Şerif Efendi	1871	Hasan Çavuş	<i>Jandarma Çavuşu</i>
Mustafa Hulusi Efendi	1873 /1874	Mehmed Ağa	<i>Esnaf</i>
Mustafa Hulusi Efendi	1877	İsmail Çavuş	<i>Zürra'</i>
Ömer Lütfi Efendi	1880	Mehmed Şerif Efendi	
Mehmed Rüşdi Efendi	1882	Halil Hilmi Efendi	<i>Bergama mekteb-i rüşdiyesi muallim-i evveli</i>
Mustafa Safvet Bey	1883	Batumlu Abdülaziz Bey	<i>Garb-i Karaağaç kaymakamı</i>
Ali Saib Efendi	1884	Mustafa Efendi	<i>Bergama Redif Taburu Yüzbaşısı</i>
Mehmed Kadri Efendi	1889	Bekir Ağa	
Mehmed Rıfat Efendi	1890	Hasan Efendi	<i>Kadızade</i>
<i>Simon Edward Efendi</i>	<i>1892</i>	<i>Artin Efendi</i>	<i>Görice Telgraf Şefi</i>

Memurların Eğitim Durumları

Aydın Salnamelerine baktığımız zaman Bergama'nın eğitim konusunda önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. 1878'de kaza genelinde 100 Sıbyan Okulu olduğu belirtilmektedir. Bunun yanında 8 medresenin varlığından söz edilmekte ve kütüphanelerinin zenginliği üzerinde durulmaktaydı⁵.

Siciller de yer alan eğitim kısmına baktığımız zaman bu çeşitliliği aşağıda verdiğimiz dökümdede de fazlasıyla görmekteyiz.

Adı	Eğitimi
Yanko Ekyadis Efendi	Bursa'da, Fener mektebinde, Atina ve Viyana'da eğitim görmüştür. Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Rumca ve biraz da Ermenice bilmekteydi.
Hafız Halil Efendi	İstanbul'da Süleymaniye Cami-i Şerifinde ve Tıp mektebinde sekiz sene tıp eğitimi almıştır. Şahadetnamesi vardır. Türkçe okur-yazar.
İbrahim Sururi Efendi	Mekteb-i sıbyanda ilk eğitimini almış ve İstanbul'da Mehmed Paşa medresesinde de Arapça, nahv ve mantık okumuştur
Hüseyin Hüsnü Efendi	Ayazmend sıbyan mektebi, ibtidaiye ve büyük cami-i şerifde Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe kitabet eder. Rumca'ya aşinadır.
Halil Kamil Efendi	Sıbyan mektebinde dini bilgiler ve özel hocalardan da ders almıştır. Türkçe okuryazar.
Ahmed Hamdi Efendi	Sıbyan mektebinde dini bilgiler almış ve medresede sarf ve nahiv okumuştur. Türkçe okuryazar.
Mustafa Ragıb Efendi	Bergama Müfti Dairesinde Arapça okumuştur.
Mehmed Rasih Efendi	Bergama sıbyan mektebi ve medresesinde, Şeyh Ebu'l-Vefa medresesinde, Darü'l-muallimin-i rüşdiyede okumuştur. Türkçe kitabet eder. Arabî ve Farsça inşadır.”
Mustafa Nuri Efendi	Arapça ve Farsça'yı babası aracılığıyla öğrenmiştir. Türkçe okuryazar.
Mehmed Nuri Efendi	Sıbyan mektebi ve Bergama medresesinde okumuştur. Arapçadan Sarf ve Nahiv ve Mantık okumuştur. Türkçe kitabet eder.
Agop Efendi	Sıbyan ve rüşdiye okullarında eğitim görmesine karşın şahadetnamesi olmadığı belirtilmiştir. Türkçe ve Ermenice okuryazar.
Kirkor Efendi	Mahalli Ermeni kilisesi. Türkçe ve Ermenice okuryazar.
Ahmed Şerif Efendi	İbtidai ve Rüşdi mekteplerinde okumuştur. Türkçe okuryazar
Mustafa Hulusi Efendi	Sıbyan mektebi ve Buldan kasabası Rüşdiye Mektebinde okumuştur. Türkçe okur – yazar.

⁵ Haykıran 2011.

Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bergama Doğumlu Memurlar (1827–1892)

Mustafa Hulusi Efendi	Sıbyan ve Rüşdiye mektebinde okumuştur. Aydın Vilayeti maliye memurluğu sınavının ala derecede kazanmıştır. Türkçe okuryazar.
Ömer Lütfi Efendi	Bergama Sıbyan ve Rüşdiye mekteplerinde okumuştur. Bergama medresesinde de akaid dersleri almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça bilmektedir.
Mehmed Rüşdi Efendi	Sıbyan ve Rüşdiye mektebinde okumuştur. Türkçe okuryazar.
Mustafa Safvet Bey	İlk eğitimin ardından Arapça, Farsça ve Fransızca okumuştur. İzmir İdadi Mektebini birincilikle ve Mekteb-i Mülkiyeyi de ikincilikle bitirerek şahadetname ve gümüş maarif madalyası almıştır. Türkçe, Fransızca, Arapça, Farsça ve Rumca bilmektedir.
Ali Saib Efendi	Sıbyan ve Rüşdiye mektebinde okumuştur. “ <i>Aliü'l-ala</i> ” derecede şahadetname almıştır. Türkçe okuryazar.
Mehmed Kadri Efendi	13 Ekim 1899’da Mekteb-i Sanayiye girmiş. Ancak 28 Temmuz 1904’de izinsiz olarak genel imtihana katılmadığı için kaydı silinmiştir. Türkçe okur-yazar.
Mehmed Rıfat Efendi	Sıbyan ve Rüşdiye’de okumuştur. Türkçe okuryazar
Simon Edward Efendi	Bergama Ermeni ibtidai mektebi ve Görice idadisi. Türkçe, Ermenice, Rumca ve Arnavutça bildiği ve Fransızcaya aşına.

Bildikleri diller bakımından da Almanca, Arapça, Arnavutça, Ermenice, Farsça, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Rumca ve Türkçe kullanılmaktaydı. Yabancı dil bilenlerin çoğunun da gayr-i Müslimler olduğu sicillerden anlaşılmaktadır.

Memurların Mesleki Durumları

Çeşitli meslek gruplarında çalışanların işe başlama yaşlarına baktığımız zaman;

10 kişinin 15 – 20 yaş aralığında,

10 kişinin 21 – 30 yaş aralığında,

2 kişinin 31 – 40 yaş aralığında işe başladığı görülmektedir.

Meslek grupların ilk işe başlama sırasında aldıkları maaşa baktığımız zaman da 9 kişinin mülazemeten [maaşsız] göreve başladıkları, 11 kişinin de 80 kuruş ile 600 kuruş arasında maaş alarak ilk görevlerine başladıkları siciller yer almaktadır.

Görev Yerleri ve Görevleri

Memurların, Ayazmend, Aydın, Ayvalık, Bayındır, Bergama, Buldan, Beyrut, Nablus, Buldan, Büyüka, Çal, Çandarlı, Dikili, Ezine, Gördes, Hüdavendigar Vilayeti, İzmir, İzmit, İstanbul, Kandıye, Kula, Salihli,

Seferihisar, Selendi, Tavas, Trabzon, Tuna, Urla ve Viyana gibi yerlerde görev yaptıkları anlaşılmaktadır.

Özellikle gayr-i Müslimlerin dil bilmeleri nedeniyle yabancı şehirlerde çeşitli görevler üstlendiklerini kayıtlardan anlamaktayız. Bunlar, Aşar Anbarı Memuriyeti, Aşar İdaresi Odacılığı, Aşar İdaresinin Üçüncü ve Dördüncü Kol Dairesi Merkez Kitabeti, Aşar Kalemi, Basmahane, Belediye Kitabeti, Bidayet Mahkemesi İkinci Kitabeti, Çukahane, Düyun-u Umumiye İdaresi Memurluğu, Düyun-u Umumiye Müdüriyeti Tezkere Kitabeti, Düyun-u Umumiye Müdürlüğü Vekilliği, Emanet-i Aşar Baş-Kitabeti, Emanet-i Aşar Kol Memurluğu, Hazine-yi Hassa-yı Şahane Emlak-ı Hümayun Kalemi, Kanun-u Esasiyi Tanzim Komisyonu, Mahkeme-yi Bidayet Kalemi, Makaron (Çiftliği) Rüşumat Memuriyeti, Mal Müdürlüğü, Merkezi Muhaberat Ecnebiye Memur Mülazımlığı, Muallim-i Evvelik, Nezaret-i Celile Evrak Kalemi, Orman İdaresi Mütercimliği, Piyade Tahsildarlığı, Ganaim-i Bahriye Meclis Komisyonluğu, Rüşumat Memuriyeti Kâtipliği, Sandık Emaneti, Şose Tarik Komisyonu Kitabeti, Şura-yı Devlet Birinci Sınıf Muavinliği, Şura-yı Devlet Tanzimat Dairesi Azalığı, Tahrirat Kalemi, Tahsilât Müfredat Kitabeti, Telgraf ve Posta Merkezi Muhabere Memuriyeti, Tercümanlık, Ticaret Meclis Azalığı, Ticaret Nezareti Mütercimliği, Ziraat Bank Sanduğu Muhasebe Kitabeti Refakati, Ziraat Bank Şubesi Mukayyidliği gibi görevlerdir.

Bazı memurların sicillerine baktığımız zaman özel bazı durumların da sicillere yansıtıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin;

Halil Kamil Efendi⁶. Vücudunun zayıflığı nedeniyle 1 Safer 1322 / 17 Nisan 1904'de maaşıyla ve becayış suretiyle Papaslık telgraf ve posta merkezi müdürlüğüne nakl edilmiştir.

Agop Efendi⁷. Satış ile ilgili tezkerelerde iş sahiplerinden uygunsuz olarak "ikişer ve beşer akçe" almasından dolayı "azil olunacağını hissetmesiyle istifa etmiş ise de istifası kabul" olunmamıştır. 15 Safer 1308⁸ / 30 Eylül 1890'da görevinden azledilmiştir.

Mehmed Kadri Efendi⁹. 13 Ekim 1899'da Mekteb-i Sanayiye girmiş. Ancak 28 Temmuz 1904'de izinsiz olarak genel imtihana katılmamasından dolayı kaydı silinmiştir. 15 Nisan 1908'de kura ile askeriyeye alınmıştır. Ancak, yalnız olduğunu beyan etmesinden dolayı 4 Mart 1909 tarihinde ihraç edilmiştir.

⁶ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 37/Gömlek No 141.

⁷ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 56/ Gömlek No 253.

⁸ Metinde 1318 olarak yazılmıştır.

⁹ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 173/ Gömlek No 293.

Kirkor Efendi¹⁰. 20 Cemaziyü'l-Ahire 315 / 16 Kasım 1897'de 480 kuruş maaşla Ayvalık Düyun-u Umumiye Müdürlüğü Vekilliğine getirilmiştir. Ancak “*ifa-yı umura muktedir olamadığından dolayı*” görevini sürdürmemiştir. 1 Zi'l-Kade 315 / 24 Mart 1898'de yeniden Ayvalık düyun-u umumiye müdüriyeti Üçüncü Kitabetine irca olunmuş yani geri görevine dönmüştür.

Bergama Doğumlu Memurların Terceme-i Halleri

Sicill-i Ahval kayıtlardaki Bergama doğumlu memurlar ile ilgili bilgiler düzenlenerek ve kısmen sadeleştirilerek aşağıda sunulmaya çalışıldı. Bergama'nın yetiştirdiği en yüksek Osmanlı devlet memurları da diyebileceğimiz bu kişiler, doğum tarihleri sırasıyla şunlardır:

YANKO EKYADİS EFENDİ¹¹.

Babası: Etibbadan Angelos Ekyadis Efendi.

Doğum: Cemaziyü'l-Ahir 1242 – Aralık/Ocak 1826/1827. Bergama.

Eğitim: Bursa'da, Fener mektebinde, Atina ve Viyana'da eğitim görmüştür. Türkçe, Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Rumca ve biraz da Ermenice bilmekteydi. Bir kilise maddesinden dolayı Rumlar ile Bulgarlar arasında çıkan bir tartışma üzerine “*müellef ve münteşir birkaç risalesi*” de bulunmaktaydı.

Görevleri: 1264- 1847/1848 senesinde “*yirmibir yaşında olduğu halde ikiyüzelli kuruş maaş ile der-saadet demirhanesinde tercüman*” olmuştur. Bir sene geçtikten sonra maaşı 750 kuruşa çıkmıştır.

Üç sene “*...demirhane ile İzmid körfezinde kâin demirhane ve çukahane ve basmahane ve Hereke fabrikalarında istihdam*” olmuştur.

Otuz florin maaş ile Viyana sefaret-i seniyyesi ataşeliğine,

250 kuruş maaş ile ticaret nezareti mütercimliğine memur olmuş ve 1 sene sonra maaşı 1000 kuruşa ulaşmıştır. Ardından 1950 kuruş maaş ile Orman İdaresi mütercimliğine getirilmiştir.

1500 kuruş maaş ile Cemaziyü'l-Evvel 1274 – Aralık/Ocak 1857/1858'de Ticaret Meclis Azalığına nakl olunmuştur.

Receb 1277 – Ocak/Şubat 1861'de tedavi için izinli olarak Avrupa'ya gitmiş ve yedi ay sonra aynı maaşla Ticaret Meclis Azalığı görevine devam etmiştir.

Şaban 1280- Ocak/Şubat 1863/1864'de rütbe-yi saliseyi hak etmiştir.

¹⁰ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 139/ Gömlek No 125.

¹¹ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No: 3/ Gömlek No: 242.

1281–1864/1865’de “Orman İdaresi mütercimliğini maaşı kat’ ve azalık maaşı müddet-i gaybubetinde muvakkaten diğerlerine taksim olunmak ve avdetinde yine kendisine verilmek üzere rütbe-yi saniye ve beşbin kuruş ve hâsulat-ı vakiadan ikibin kuruş maaş ile teşkil olunan Tuna vilayeti Ticaret ve İstinaf Meclis-i Riyasetinde” göreve başlamıştır.

1283 – 1866/1867’de izinli olarak yine Avrupa’ya gitmiş ve “daha orada iken beşbin kuruş aylık ile Trabzon vilayeti muavinliğine tayin olunmuş ise de der-saadete bi’l-avdet istifa ve bir mah gûzarında yedibinbeşyüz kuruş maaş ile Selanik vilayeti muavinliğine memur” olmuştur.

1284 – 1867/1868’de 4000 kuruş maaş ile Şura-yı Devlet Birinci Sınıf muavinliğine getirilmiştir.

“Bir buçuk ay sonra yedibinbeşyüz kuruş aylık ve rütbe-yi evvel sınıfı-sanisi ile şura-yı devlet Tanzimat dairesi azalığına tayin” olmuştur.

1289 – 1872/1873’de rütbesi ula sınıf-ı evveline getirilmiştir.

1296 – 1878/1879’de “Üçüncü Rütbe-yi Nişani-i Osmanî-i Hasene buyurulmuş ve al-haletü hazihi [şimdiki halde] yedibin kuruş maaş ile Şura-yı Devlet azalığında” görevlendirilmiştir.

Ayrıca;

Kanun-u Esasiyi Tanzim Komisyonu,

Rusya muharebeleri sonrasında “ganaim-i bahriye meclis komisyonluğu”,

Şura-yı Devlet’ten düzenlenerek Meclis-i Mebusana sunulan kanunlarının görüşülmesi komisyonu,

Rumeli kıtasında bulunan vilayetin yönetimi için yapılacak teşkilat kanununu düzenlemek için toplanan komisyonlarda görev almıştır.

22 Temmuz 1880’de Mecidiye Nişanı verilmiştir.

Ölüm: 22 Temmuz 1887

HAFIZ HALİL EFENDİ¹²

Babası; Tüccardan Bergamalı müteveffa Ahmed Efendi.

Doğum: 1256 – 1840/1841. Bergama.

Eğitim: İstanbul’da Süleymaniye Cami-i Şerifinde ve Tıp mektebinde sekiz sene tıp eğitimi almıştır. Şahadetnamesi vardır. Türkçe okur-yazar.

Görevleri: 1290 / 1873/1874’de otuzdört yaşında “mülazemeten der-saadet postahanesine” girmiştir.

Daha sonra aynı sene 300 kuruş maaşla tefrik memuriyetine tayin olunmuştur.

¹² BAO. DH. SAİD d ....Dosya No: 5/ Gömlek No: 137.

Sicill-i Ahval DeFTERlerine GöRE Bergama Doğumlu Memurlar (1827–1892)

Zi'l-kade 1293 – Kasım/Aralık 1876 / 1877'de 200 kuruş zam alarak maaşı 500 kuruşa ulaşmıştır.

1295 / 1878'de 500 kuruş maaşla Nezaret-i Celile Evrak Kalemine naklolmuştur.

2 Rebiü'l-ahir 1297 – 14 Mart 1880'de *“icra buyurulan tensikatta zikr olunan maaşı dörtyüz kuruşa tenzil olunmuş”* tur.

16 Receb 1298 / 14 Haziran 1881'de maaşına 40 kuruş zam alarak 440 kuruşa çıkarılmıştır.

4 Rebiü'l-Evvel 1306 / 8 Kasım 1888'de 550 kuruşa ulaşmıştır.

28 Rebiü'l-Evvel 1307 / 22 Kasım 1889'de 1200 kuruş maaşla *“dersaadet postahanesi tefrik ve mekatib-i mersul baş memuriyetine”* yükseltilmiştir.

18 Safer 1309 / 23 Eylül 1891'de *“rütbe-yi rabia tevcih buyurulmuştur.”*

“Memuriyet-i mezkurelerinde fazla şikâyet vuku' bulmamış ve muhakeme altına alınmamıştır. Mumaileyhanın terceme-i hal varakasında kalem-i mezkûr müdürü izzetlü Kadri Efendi tarafından yazılan mülâhazada efendi-yi mumaileyhanın işbu terceme-i hali muvafık-ı hak ve sıhhat bulunduğu ve işine devamlı idüğü tasdik olunur” denilmektedir.

Ölümü: 5 Ramazan 1310 – 23 Mart 1893'de vefat etmiştir.

İBRAHİM SURURİ EFENDİ¹³.

Babası: Hacı Halil Efendi.

Doğum: Şevval 1262 / Eylül-Ekim 1846. Bergama.

Eğitim: Mekteb-i sıbyanda ilk eğitimini almış ve İstanbul'da Mehmed Paşa medresesinde de Arapça, nahv ve mantık okumuştur.

Görevleri: Otuz üç yaşında Receb 1295 / Temmuz 1878'de 600 kuruş maaş ile Bergama aşar anbarı memuriyetine tayin olmuştur.

Rebiü'l-Ahir 1296 – Mart / Nisan 1879'da ekmek memuriyetine infisal [memurluktan çıkarılma] etmiştir.

Şaban 1297 / Temmuz 1880'de 400 kuruş maaş ile Bergama aşar anbarı memuriyeti tayin olunmuştur.

Aynı ay adı geçen kâtiplik kaldırılınca 9 Muharrem 1298 – 12 Aralık 1880'de 160 kuruş maaş ile İzmir Rüşumat Nezaretine bağlı olan Dikili Rüşumat memuriyeti kâtipliğine getirilmiştir.

21 Şaban 1298 / 19 Temmuz 1881'de 240 kuruş maaş ile İzmir Rüşumat nezaretine bağlı Makaron (Çiftliği) Rüşumat memuriyetine getirilmiştir.

¹³ İki sicil düzenlenmiştir. BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 19/Gömlek No 19 ve Dosya No 11/ Gömlek No 97.

7 Ramazan 1299 / 23 Temmuz 1882'de 60 kuruş zammıyla maaşı 300 kuruşa çıkarılmıştır.

Bilgi Notu: "...vezaif-i memuriyetinden dolayı taht-ı mesuliyet ve muhakemeye alınmamıştır. İzmir Rüşumat nezaretinden yazılan mülhazada mumaileyhin Makaron (Çiftliği) rüşumat memuru olub umur-ı memuresini hüsn-ü icra ve ifaya iktidarının kifayeti ...ve umur-ı memuresini hüsn-ü ifaya muktedir olduğu..." sicilinde belirtilmiştir.

Ölümü: 3 Safer 1302 / 22 Kasım 1884.

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ¹⁴.

Babası: Kıbrıslı İbrahim Ağa.

Doğum: 1269 – 1853. Bergama kazasına bağlı Ayazmend.

Eğitim: Ayazmend sıbyan mektebi, ibtidaiye ve büyük cami-i şerifde Arapça ve Farsça okumuştur. Türkçe kitabet eder. Rumca'ya aşinadır.

Görevleri: 5 Cemaziyü'l-Ahir 1286 / 12 Eylül 1869'da onyedinci yaşında iken Ayvalık Kazası tahrirat kalemine mülazemetle girmiştir.

26 Cemaziyü'l-Ahir 1295 / 27 Haziran 1878'de 600 kuruş maaşla Kula kazası emanet-i aşar baş-kitabetine tayin kılınmıştır.

25 Ramazan 1295 / 22 Eylül 1878'de 300 kuruş maaşla kaza-yı mezkûr tahrirat kitabetine getirilmiştir.

14 Receb 1296 / 2 Temmuz 1879'da muhacirin komisyonu riyasetine memur olmuş ve 24 Zi'l-hicce 1297 / 27 Kasım 1880'de tahrirat kâtipliğinden istifa etmiştir.

13 safer 1300/ 24 Aralık 1882'de 400 kuruş maaşla Selendi emanet-i aşar kol memurluğuna tayin olduğu halde 1 Rebiü'l-Evvel 1302 – 19 Aralık 1884'de askerlik görevine alınmasından dolayı azledilmiştir.

18 Şevval 1311 / 24 Nisan 1894'de 300 kuruş maaşla Urla kazası Ziraat Bankası Sanduğu Muhasebe kitabete refakatine tayin olmuştur.

28 Rebiü'l-Evvel 1314 / 6 Eylül 1896'da 400 kuruş maaşla Seferihisar kazası bank sanduğu muhasebe kitabetine getirilmiştir.

10 Cemaziü'l-Ahir 1318 / 5 Ekim 1900'da 500 kuruş maaşla Çal kazası Ziraat Bankası sanduğu muhasebe kitabetine nakli yapılmıştır.

"Urla kazası Kaymakamlığından yazılan mülhazada efendi-yi mumaileyh memuriyet-i mezkureye hüsn-ü suretle ifa eylemekte olduğu ve işbu terceme-i hal varakası kendi olub münderacatı muvaffak-ı hakikat idüğü tasdik olunur ve mezkur banka müdüriyet-i umumiyesinin yazılan mülhazada dahi mumaileyh ifa-yı vazife etmektedir" denilmiştir.

¹⁴ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 95/Gömlek No 427.

Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Bergama Doğumlu Memurlar (1827–1892)

Ayrıca “Kula ve Urla kazasında meclis-i idarelerinde 11 ve 14 Kanun-u Evvel 312 tarihli (23- 26 Aralık 1896) iki kıta mazbatası ve ihtiyat tezkeresi ve tezkere-yi Osmaniyesi suret-i musaddıkasında terceme-i hal varakasına merbut olub hizmet hazırası maaşıyla ifa-yı vazifeye tarih-i mübaşeretde ve tahlif olduğu kıyud-u merkeziyeden müsteban olmuştur. 7 Cemaziyü'l-Ahir 1318 / 19 Eylül 1316 / 2 Ekim 1900” bilgisi verilmiştir.

HALİL KAMİL EFENDİ¹⁵.

Babası: Ketebeden Bergamalı Yusuf Efendi.

Doğum: 1275 – 1858. Bergama.

Eğitim: Sıbyan mektebinde dini bilgiler ve özel hocalardan da ders almıştır. Türkçe okuryazar.

Görevleri: 1293 – 1876’da onsekiz yaşında Bergama telgrafhanesine mülazemeten başlamıştır.

Şaban 1297 – Temmuz 1880’de 285 kuruş maaşla Kandiye ve Rebiü'l-Evvel 1298 / Şubat 1881’de de 400 kuruş aylıkla Aydın telgraf merkezleri muhabere memuriyetlerine vekâlet etmiştir.

16 Şaban 98 – 14 Temmuz 1881’de 400 kuruş maaşla Bergama ve 4 Zi'l-Hicce 302 / 14 Eylül 1885’de de 500 kuruş aylıkla Buldan telgraf muhabere memuriyetlerine atanmıştır.

19 Şaban 1315 / 13 Ocak 1898’de becayiş suretiyle Aydın vilayetinde Tavas Telgraf ve Posta Denizli müdüriyetine ve 18 Rebiü'l-Evvel 1321 / 14 Haziran 1903’de de 540 kuruş maaşla ve becayiş suretiyle Kula Telgraf ve Posta Merkezi Müdüriyetine nakl edilmiştir.

Vücudunun zayıflığı nedeniyle 1 Safer 1322 / 17 Nisan 1904’de maaşıyla ve becayiş suretiyle Papaslık telgraf ve posta merkezi müdürlüğüne nakl edilmiştir.

AHMED HAMDİ EFENDİ¹⁶.

Babası: Zürra’dan müteveffa Hacı Hüseyin Basri Efendi.

Doğumu: 1276 / 1859. Bergama Poyracık.

Eğitim: Sıbyan mektebinde dini bilgiler almış ve medresede sarf ve nahiv okumuştur. Türkçe okuryazar.

Görevleri: 19 Şevval 1298 / 14 Eylül 1881’de yirmiiki yaşında iken 180 kuruş maaş ile Bergama nahiyesi kitabetine tayin kılınmıştır.

¹⁵ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 37/Gömlek No 141.

¹⁶ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 79/Gömlek No 399.

“Bergama Kazası mal müdürlüğüyle kaymakamlığından vilayet-i mezkure defterdarlığından yazılan mülahazalara atf ile maliye nezaret-i celilesinden ehliyeti vazifesini ifaya kâfi olduğu beyan kılınmıştır.”

MUSTAFA RAGİB EFENDİ¹⁷.

Babası: Hacı Abdülkadir Ağazade Helvacı Ahmed Ağa.

Doğum: 1278 – 1861. Bergama.

Eğitim: Bergama Müfti Dairesinde Arapça okumuştur.

Görevleri: 1 Ramazan 1301 / 25 Haziran 1884’den 6 Cemaziyü’l-Ahir 1303 / 12 Mart 1886’a kadar 500 kuruş maaşla Bergama Merkez Aşar Anbar Memuriyetinde, 20 Cemaziyü’l-Evvel 1304 / 14 Şubat 1887’den 18 Rebiü’l-Ahir 1307/ 12 Aralık 1889’a kadar 250 kuruş maaşla Bergama Daire-yi Belediye Sanduk Emanetinde, 15 Muharrem 1308 / 31 Ağustos 1890’dan 1 Şaban 1308 / 12 Mart 1891’e kadar 400 kuruş maaşla Emanet Aşar Birinci, 16 Safer 1311 / 29 Ağustos 1893’de 300 kuruş maaşla Bergama Beledi kitabetinde bulunmuştur.

17 Safer 1311/ 31 Ağustos 1893’de 600 kuruş maaşla “Bergama Ziraat Bankası Muhasebe Kitabetine tahvil olunmasından dolayı infak eylemiş”tir.

25 Ramazan 1311 / 1 Nisan 1894’de 50 kuruş ve 29 Receb 1316 / 13 Aralık 1898’de yine 50 kuruş zamlı maaşı 700 kuruşa ulaştırmıştır.

MEHMED RASİH EFENDİ¹⁸.

Babası: Zürra’dan Bergamalı Kavvas Hüseyin Ağa.

Doğum: 1279 – 1862. Bergama.

Eğitim: Bergama sıbyan mektebi ve medresesinde “ulum-u ibtidaiye ve arabiden sarf ve nahv ve der-saadette Şeyh Ebu’l-Vefa hazretlerinin medresesinde Bayezid ders-i amlarından faziletli Atıf Bey Efendi hazretlerinin dersine devam başlayub bu sırada Darü’l-muallimin-i rüşdiyede duhul ile müddet-i tahsilesi zarfında müretteb ulum ve fünunu bi’-t-tahsil karib-i ala [iyiye yakın] derecede şehadetname ve muahharen hoca-yı müşarünileyh hazretlerinden icazetname almıştır. Türkçe kitabet eder. Arabî ve Farsça inşadır.”

Görevi: 23 Şaban 1311 / 1 Mart 1894’de otuziki yaşında iken 502 kuruş maaşla Gördes kazası Rüşdiye’sinde muallim-i evvelliğine tayin olunmuştur.

¹⁷ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 136/ Gömlek No 209.

¹⁸ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 91/ Gömlek No 155.

MUSTAFA NURİ EFENDİ¹⁹.

Babası: Zürra'dan Hüseyin Efendi.

Doğum: 1279 – 1863. Bergama Ilıca.

Eğitim: Arapça ve Farsça'yı babası aracılığıyla öğrenmiştir. Türkçe okuryazar.

Görevleri: 1 Muharrem 314 / 12 Haziran 1896'da 360 kuruş maaşla Bergama Sandık Emanetine tayin olunmuştur.

24 Haziran 1316 / 7 Temmuz 1900'da görevden alınmıştır.

26 Haziran 316 / 9 Temmuz 1900'dan 25 Muharrem 317 / 5 Haziran 1899'a kadar 400 kuruş maaşla Bergama Aşar Anbar memurluğunda bulunmuştur.

Daha sonra 300 kuruş maaşla Bergama kazası mal müdürlüğü refakatine getirilmiştir.

5 Rebiü'l-Evvel 1317 / 14 Temmuz 1899'da 400 kuruş maaşla ikinci kez Bergama Muvakkat Aşar Anbar memuru olmuştur.

11 Muharrem 1318 / 11 Mayıs 1900'da “*vazifesinin hitamıyla*” 18 Muharrem 1318 / 18 Mayıs 1900'da 300 kuruş maaşla Ayazmend²⁰ nahiyesi vergi kitabetine tayin olunmuştur.

MEHMED NURİ EFENDİ²¹.

Babası: Ali Efendi.

Doğumu: 1281 – 1864 / 1865. Bergama.

Eğitim: Sıbyan mektebi ve Bergama medresesinde okumuştur. Arapçadan Sarf ve Nahiv ve Mantık okumuştur. Türkçe kitabet ider.

Görevleri: 6 Şaban 1297 / 14 Temmuz 1880'de “*onaltı yaşında olduğu halde seksen kuruş maaşla Bergama kazası tahrirat kitabeti refakatine tayin olunmuş.*”

18 Şaban 1301 / 13 Haziran 1884'de istifa etmiş ve “*bu tarihte ikiyüzyirmibeş kuruş maaşla el-yevm müstahdem olduğu kaza-yı mezkûr bidayet mahkemesi ikinci kitabetine tayin kılınmıştır.*”

“*Bulunduğu memuriyet istifa suretiyle infikak iderek umur-u memuresinden dolayı müttehem bulunmuştur. Muhakeme-yi mezkure reisi mumaileyhin derece-i liyakati umur-u memuresini idareye kâfidir ve Aydın vilayeti adliye müfettişi ile valisi mumaileyhin ahvali mahkeme reisinin tasdikinden anlaşılmuştur ve adliye nazırı devletli Hasan Fehmi Paşa hazretleri işbu mülhaza musaddıktır*” denmiştir.

¹⁹ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 130/ Gömlek No 112.

²⁰ Altınova.

²¹ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 8/ Gömlek No 493.

AGOP EFENDİ²².

Babası: Ispartalı Palamutçu oğlu Mıgırdıç Ağa.

Doğum: 24 Zi'l-kade 1282/ 10 Nisan 1866 Bergama.

Eğitim: Sıbyan ve rüşdiye okullarında eğitim görmesine karşın şahadetnamesi olmadığı belirtilmiştir. Türkçe ve Ermenice okuryazar.

Görevleri: 19 Zi'l-hicce 1299 / 1 Kasım 1882'de onyediyi yaşında olduğu halde Bergama kazası mahkeme-yi bidayet kalemine mülazemetle başlamıştır.

30 Receb 1301 / 26 Mayıs 1884'de 285 kuruş maaşla şose tarik komisyonu kitabetine alınmıştır.

27 Şevval 1302 / 9 Ağustos 1885'de şose tarik komisyonunun lağvıyla açığa çıkarılmıştır.

3 Safer 1303 / 11 Kasım 1885'de 300 kuruş aylıkla Bergama Düyun-u Umumiye merkez memuriyeti kitabetine girmiştir.

4 Safer 1305 / 22 Ekim 1887'de 350 kuruş maaş ile Dikili Düyun-u Umumiye memuru olmuştur.

1 Receb 1307 / 21 Şubat 1890'da 400 kuruş aylıkla Palamar memurluğuna tayin olmuştur.

Ancak satış ile ilgili tezkerelerde iş sahiplerinden uygunsuz olarak "ikişer ve beşer akçe" almasından dolayı "azil olunacağını hissetmesiyle istifa etmiş ise de istifası kabul" olunmamıştır.

15 Safer 1308²³ / 30 Eylül 1890'da görevinden azledilmiştir.

27 Receb 1309 / 26 Şubat 1892'de 80 kuruş maaşla Bergama kazası tahrirat kitabetine memur olmuştur.

30 Rebiü'l-Evvel 1310 / 22 Ekim 1892'de bu görevinden istifa ederek, 8 Zi'l-kade 1311 / 13 Mayıs 1894'de 300 kuruş maaş ile Bergama Ziraat Bankası Sanduğu muhasebe kitabetine tayin olmuştur.

Ancak, "...Düyun-u Umumiye İdaresince azil olduğu anlaşılması üzerine bankaca da istihdamına tecavüz olunmayub 5 şevval 1312 / 1 Nisan 1895'de refakat-i mezkureden ihraç edildiği halde muamele-i vakasında bir güne sui-niyet ve zata aid menfaat olmadığından bahisle tercüme-i halinin tashihi hakkında idare-yi mezkureye vuku bulan müracaat ve istidası üzerine açıkta kaldığı müddet-i cezayı kafî görülmekte tekrar hıdmete intihabı mahalline yazıldığını diyun-u umumiye müdüriyetinin 13 Nisan 1311 / 25 Nisan 1895 tarih ve otuzbir numrolu tezkeresinde işar olunmasına mebni 11 Nisan 1311 / 23 Nisan 1895'den itibaren ve iadeten refakat-i mezkureye tayin edildiği ve kaza-yı mezkur tahrirat kitabetinde ki hüsn-ü hıdmeti ve sanduk-u mezkurat kitabeti refakati vazifesine tarih-i mübaşeret ve infikakı ve suret-i iade-yi

²² BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 56/ Gömlek No 253.

²³ Metinde 1318 olarak yazılmıştır.

memuriyeti mecalis-i idareyi kazanın 11 Teşrin-i Evvel 308 / 23 Ekim 1892 tarihli ve ikiyüzaltmışsekiz numrolu mazbatası sureti ile bank sanduğu heyetinin 21 Şubat 1311 / 4 Mart 1896 tarihli ve yetmişdokuz numrolu mazbatasından anlaşıldığı...” ibaresiyle görevine devam ettiği anlaşılmaktadır.

23 Safer 1317 / 3 Temmuz 1899’da “*Bayındır kazası Ziraat Bankası sanduğu muhasebe kitabeti vekâletinde bulunub aslın tayininden dolayı infikak [ayrılma] ettiği ve bir güne zimmet ve aylığı olmadığından kaza-yı mezkur Ziraat bankası sanduğu mecalis idaresinin 14 Temmuz 1315 / 26 Temmuz 1899 tarihli ve oniki numrolu mazbatası sureti musaddıkasından ve binüçyüzon senesi Rebiü’l-Evvelinin yirmidördünden 24 Rebiü’l-Evvel 1317 / 1 Ağustos 1899’dan 18 Receb 1317 / 21 Kasım 1899’a kadar bila-maaş mezkur bank sanduğu bulunduğu ve bir güne zimmet ve aylığı olmadığı mezkur bank sanduğu mecalis-i idaresinin 1 Haziran 316 / 14 Haziran 1900 tarihli mazbatasından*” anlaşıldığı ve bunun Ziraat Bankası Umum Müdürlüğünün 16 Ağustos 319 / 29 Ağustos 1903 tarihli vukuat pusulasında gösterildiği kaydedilmiştir.

KİRKOR EFENDİ²⁴.

Babası: Bergamalı müteveffa kuyumcu Bağyan.

Doğumu: 1 Receb 1286 / 7 Ekim 1869 Bergama.

Eğitim: Mahalli Ermeni kilisesi. Türkçe ve Ermenice okuryazar.

Görevleri: 15 Cemaziyü’l-Ahir 307 / 6 Şubat 1890’da yirmibir yaşında olduğu halde mülazemetle Bergama düyun-u umumiye merkez memuriyetine girmiş. Burada üç yıl üç ay onbeş gün maaşsız görev yapmıştır.

7 Zi’l-kade 310 / 23 Mayıs 1893’da 300 kuruş maaşla Ayvalık düyun-u umumiye müdüriyeti tezkere kitabetine tayin olmuştur.

23 Rebiü’l-Evvel 315 / 22 Ağustos 1897’da 400 kuruş maaşla Ayvalık düyun-u umumiye müdüriyeti üçüncü kitabetine terfi edilmiştir.

20 Cemaziyü’l-Ahire 315 / 16 Kasım 1897’da 480 kuruş maaşla Ayvalık düyun-u umumiye müdürlüğü vekilliğine getirilmiştir. Ancak “*ifa-yı umura muktedir olamadığından dolayı*” görevini sürdürememiştir.

1 Zi’l-Kade 315 / 24 Mart 1898’de yeniden Ayvalık düyun-u umumiye müdüriyeti Üçüncü Kitabetine irca olunmuş yani geri görevine dönmüştür.

7 Şaban 1318 / 30 Kasım 1900’de 540 kuruş maaşla Ayvalık düyun-u umumiye müdüriyeti tezkere kitabetine görev yapmıştır.

26 Ramazan 319 / 6 Ocak 1902’de kendi isteği ile Ezine kazası düyun-u umumiye idaresi memurluğuna nakl edilmiştir.

²⁴ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 139/ Gömlek No 125.

AHMED ŞERİF EFENDİ²⁵.

Babası: Jandarma Çavuşlarından Hasan Çavuş.

Doğum: 1288 – 1871. Bergama.

Eğitim: İbtidai ve Rüşdi mekteplerinde okumuştur. Türkçe okuryazar.

Görevleri: 7 Rebiü'l-Evvel 1313 / 28 Ağustos 1895'de 150 kuruş maaşla Dikili nahiyesi vergi kitabeti ve kalemine tayin olmuştur.

1 Muharrem 1314 / 12 Haziran 1896'da 200 kuruş maaşla Dikili tahrirat kitabetine tayin olunmuş, 20 Rebiü'l-Evvel 317 / 29 Temmuz 1899'da istifa etmiştir.

7 Rebiü'l-Ahir 317 / 15 Ağustos 1899'da 200 kuruş maaşla Bergama Belediye Kitabetine ve Sanduk emanetine tayin olmuştur.

4 Muharrem 318 / 4 Mayıs 1900'da 200 kuruş aylıkla Çandarlı vergi kitabetine nakl olmuştur.

MUSTAFA HULUSİ EFENDİ²⁶.

Babası: Esnafdan müteveffa Mehmed Ağa.

Doğum: 1290 – 1873/1874. Bergama.

Eğitim: Sıbyan mektebi ve Buldan kasabası Rüşdiye Mektebinde okumuştur. Türkçe okur – yazar.

Görevleri: 8 Rebiü'l-Evvel 1313 / 29 Ağustos 1895'de yirmiyüç yaşında iken 300 kuruş maaşla Beyrut ve Nablus Telgraf ve posta merkezi muhabere memuriyetine tayin olmuştur.

1305–1306 / 1887–1888'de 400 kuruş maaşla Buldan kazası aşar kitabetine bulunmuştur.

11 Rebiü'l-Evvel 1316 / 30 Temmuz 1898'de 400 kuruş maaşla ve becayiş suretiyle Hüdavendigar vilayeti telgraf ve posta merkezi muhabere memuriyetine nakl olunmuştur.

MUSTAFA HULUSİ EFENDİ²⁷.

Babası: Zürra'dan Bergamalı İsmail Çavuş.

Doğum: 1293/1877. Bergama.

Eğitim: Sıbyan ve Rüşdiye mektebinde okumuştur. Aydın Vilayeti maliye memurluğu sınavının ala derecede kazanmıştır. Türkçe okuryazar.

Görevleri: Bergama Mal Kaleminde mülazemetle göreve başlamıştır.

²⁵ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 125/ Gömlek No 81.

²⁶ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 70/ Gömlek No 203.

²⁷ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 153/ Gömlek No 37.

Sicill-i Ahval DeFTERlerine GÖRE Bergama DOĞUMLU Memurlar (1827–1892)

18 Rebiü'l-Evvel 1317 / 27 Temmuz 1899'da 170 kuruş maaşla Bergama piyade tahsildarlığına atanmıştır.

10 Rebiü'l-Ahir 324 / 3 Haziran 1906'da 400 kuruş maaşla Denizli kazası baş-tahsildarlığına getirilmiştir.

23 Safer 325 / 7 Nisan 1907'de 500 kuruş maaşla Tavas kazası tahsil memurluğuna nakl edilmiştir.

ÖMER LÜTFİ EFENDİ²⁸.

Babası: Müteveffa Mehmed Şerif Efendi.

Doğum: 1297 – 1880. Bergama.

Eğitim: Bergama Sıbyan ve Rüşdiye mekteplerinde okumuştur. Bergama medresesinde de akaid dersleri almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça bilmektedir.

Görevleri: Bergama Ziraat Bankası sicil kalemine mülazemetle devam etmiştir.

24 Cemaziyü'l-Evvel 1317 / 30 Eylül 1899'dan 18 Receb 1317 / 22 Kasım 1899'a kadar 150 kuruş maaşla Bergama Ziraat Bankası veznedarlık görevini yürütmüştür.

11 Rebiü'l-Ahir 1319 / 28 Temmuz 1901'den 3 Şevval 1319 / 13 Ocak 1902'e kadar 300 kuruş maaşla Bergama aşar idaresinin üçüncü ve dördüncü kol dairesi merkez kitabesinde bulunmuştur.

24 Rebiü'l-Evvel 1320 / 1 Temmuz 1902'de 360 kuruş maaşla Bergama Sandık emanetine tayin olunmuştur.

28 Safer 1322 / 14 Mayıs 1904'de 300 kuruş maaşla Bergama mal müdürlüğü refakatine nakl olunmuştur.

18 Receb 1325 / 27 Ağustos 1907'de istifa etmiştir.

20 Receb 1325 / 29 Ağustos 1907'de 200 kuruş maaşla İzmir Ziraat Bank Şubesi mukayyidliğine getirilmiştir.

13 Muharrem 1326 / 16 Şubat 1908'de 300 kuruş maaşla Bayındır Ziraat Bank sanduğu Muhasebe kitabeti refakatine,

3 Cemaziyü'l-Evvel 1326 / 3 Haziran 1908'de 200 kuruş maaşla Ziraat Bankası bedelat-ı nakdiye tahakkuk kitabetine nakl olmuştur.

10 Muharrem 1327 / 1 Şubat 1909'da 350 kuruş maaşla Bergama Ziraat Bank Sanduğu muhasebe kitabeti refik-i evvelliğine getirilmiştir.

MEHMED RÜŞDİ EFENDİ²⁹.

Babası: Bergama kazası mekteb-i rüşdiyesi muallim-i evveli Halil Hilmi Efendi.

²⁸ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 125/ Gömlek No 133.

²⁹ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 148/ Gömlek No 439.

Doğum: 1882. Bergama.

Eğitim: Sıbyan ve Rüşdiye mektebinde okumuştur. “Aliü'l-ala” derecede şahadetname almıştır. Türkçe okuryazar.

Görevleri: 1317 / 1900’de Bergama Telgraf Hanesine mülazemetle başlamıştır.

10 Safer 321 / 8 Mayıs 1903’de Bergama Telgraf ve Posta Merkezi muhabere memuriyetine tayin olmuştur.

28 Cemaziyü'l-Evvel 321 / 22 Ağustos 1903’de istifa etmiştir.

4 safer 325 / 19 Mart 1907’de 250 kuruş aylıkla Salihli telgraf ve Posta merkezi muhabere memuriyetine tayin olmuş ve yemin etmiştir.

MUSTAFA SAFVET BEY³⁰.

Babası: Garb-i Karaağaç kaymakamı Batumlu Abdülaziz Bey.

Doğum: 1300/1883. Bergama Poyracık.

Eğitim: İlk eğitimin ardından Arapça, Farsça ve Fransızca okumuştur. İzmir İdadi Mektebini birincilikle ve Mekteb-i Mülkiyeyi de ikincilikle bitirerek şahadetname ve gümüş maarif madalyası almıştır. Türkçe, Fransızca, Arapça, Farsça ve Rumca bilmektedir.

Görevleri: 25 Zi'l-kade 1325 / 30 Aralık 1907’de “İndü'l-hace [gerektiği zaman] taşra emlak-ı hümayun idarelerince istihdam olunmak üzere beşyüz kuruş maaşla hazine-yi hassa-yı şahane emlak-ı hümayun kalemine tayin buyurulmuştur.”

ALİ SAİB EFENDİ³¹.

Babası: Bergama Redif Taburu Yüzbaşısı Mustafa Efendi.

Doğum: 1301 – 1884. Bergama.

Eğitim: Sıbyan ve Rüşdiye mektebinde okumuştur. “Aliü'l-ala” derecede şahadetname almıştır. Türkçe okuryazar.

Görevleri: 1318 / 1901’de Bergama telgraf hanesine mülazemetle çalışmıştır.

24 Muharrem 325 / 9 Mart 1907’de 250 kuruş maaşla Bayındır telgraf ve Posta Merkezi muhabere memuriyetine tayin olmuş ve yemin etmiştir.

MEHMED KADRİ EFENDİ³².

Babası: Müteveffa Bekir Ağa.

Doğum: 1306 – 1889. Bergama.

³⁰ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 159/ Gömlek No 113.

³¹ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 148/ Gömlek No 349.

³² BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 173/ Gömlek No 293.

Eğitim: 13 Ekim 1899'da Mekteb-i Sanayiye girmiş. Ancak 28 Temmuz 1904'de izinsiz olarak genel imtihana katılmadığı için kaydı silinmiştir. Türkçe okur-yazar.

Görevleri: 15 Nisan 1908'de kura ile askeriye alınmıştır. Ancak, yalnız olduğunu beyan etmesinden dolayı 4 Mart 1909 tarihinde ihraç edilmiştir. 14 Ekim 1909'da imtihan sonucu 500 kuruş maaşla Fatih Dairesi tahsildarlığına tayin olmuştur. 29 Eylül 1910'da 1200 kuruş aylıkla (...) kazası "*fırka-yı tahririye muharrer evvelliğine*" tayin olmuştur.

MEHMED RIFAT EFENDİ³³.

Babası: Kadızade Hasan Efendi.

Doğum: 1307/1890. Bergama.

Eğitim: Sıbyan ve Rüşdiye'de okumuştur. Türkçe okuryazar.

Görevleri: Bergama Aşar kalemine mülazemetle başlamıştır.

24 Şevval 1325 / 30 Kasım 1907'den 25 Rebiü'l-Evvel 1327 / 16 Nisan 1909'a kadar 200 kuruş maaşla aşar idaresi odacılığında bulunmuştur. 10 Rebiü'l-Ahir 1327 / 1 Mayıs 1909'da 200 kuruş maaşla Bergama tahsilât müfredat kitabetine tayin olunmuştur.

TEBAYI DEVLET-İ ALİYYENİN ERMENİ MİLLETİNDEN SİMON EDWARD EFENDİ³⁴.

Babası: Görice³⁵ Telgraf Şefi Artin Efendi.

Doğum: 1310 / 1892. Bergama.

Eğitim: Bergama Ermeni ibtidai mektebi ve Görice idadisi. Türkçe, Ermenice, Rumca ve Arnavutça bildiği ve Fransızcaya aşina olduğu kaydedilmiştir.

Görevleri: 19 Şevval 1327 – 3 Kasım 1909'da 150 kuruş maaşla Yanya merkezi muhaberat-ı ecnebiye memur mülazımlığına tayin olmuştur. 24 Zi'l-Kade 1328 – 27 Kasım 1910'da "*bi'l-müşabaka ikiyüz kuruş maaşla der-saadet merkezi muhaberat ecnebiye memur mülazımlığına*" getirilmiştir.

23 Safer 1329 – 23 Şubat 1911'de 400 kuruş maaşla Büyükada üçüncü sınıf memurluğuna yükseltilmiştir.

³³ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 162/ Gömlek No 33.

³⁴ BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 189/ Gömlek No 9.

³⁵ Manastır Vilayetinde

SONUÇ

Osmanlı Devletinde en büyüğünden en küçüğüne kadar devlet görevlilerinin doğum, eğitim, görev ve ölüm tarihlerinin ve mesleki yaşamda gösterdikleri gelişimin özen ve önemle tutulduğu anlaşılmaktadır.

Böylece biyografi yazımında önemli bir kaynak durumunda yer alan sicill-i ahvaller Prosopografi³⁶ açısından önemli bir kaynak görevi görmektedirler.

Bu çalışmamızda da görüleceği üzere Bergama doğumlu kişilerin en küçüğü 16 yaşında olmak üzere dönemin önemli resmi dairelerinde görev aldıkları, Bergama dışında Bursa, İstanbul, İzmir, Bursa gibi şehirlerde iyi bir eğitim aldıkları gibi Viyana ve Atina'da da eğitim alanlara rastlanmaktadır. Almanca, Arapça, Arnavutça, Ermenice, Farsça, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Rumca ve Türkçe dillerini kullanıldığı, yabancı dil bilenlerin çoğunun da gayr-i Müslimler olduğu sicillerden anlaşılmaktadır.

Meslek gruplarında çalışanların işe başlama yaşlarına baktığımız zaman da 15 ile 40 yaş aralığında işe başladığı görülmektedir.

80 kuruş ile 600 kuruş arasında maaş alarak ilk görevlerine başladıkları da sicillerde yer almaktadır.

---

³⁶ *Prosopografi*: Tarih ilmine yardımcı bilimler arasında kabul edilen prosopografi ile kolektif biyografi çalışmaları kastedilir. Kısaca, bir grup insan hayatının topluca incelenmesi anlamına gelen prosopografi ortak eğitim, kültür, mesleki veya siyasi geçmişe sahip geniş veya küçük gruplar üzerinde yapılabilmektedir. Bu araştırmalarda ortak özelliklere sahip bir grup belirlenir ve bu grup da kendi içinde çeşitli hususlar gözetilerek incelenir. Grubun ortak özellikleri, seçkinleştirici özellikleri ve farklılık arz eden özellikleri irdelenmeye çalışılarak bir grup biyografisi meydana getirilir.

KAYNAKLAR

a.Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Dâhiliye Nezareti Sicill-i Ahval İdare-i Umumiyesi

- BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 125/ Gömlek No 133.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 125/ Gömlek No 81.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 130/ Gömlek No 112.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 136/ Gömlek No 209
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 139/ Gömlek No 125.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 148/ Gömlek No 349.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 148/ Gömlek No 439.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 153/ Gömlek No 37.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 159/ Gömlek No 113.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 162/ Gömlek No 33.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 173/ Gömlek No 293.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 189/ Gömlek No9.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 37/Gömlek No 141
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 56/ Gömlek No 253.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 70/ Gömlek No 203..
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 79/Gömlek No 399
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 8/ Gömlek No 493.
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 91/ Gömlek No 155
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 95/Gömlek No 427
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No: 3/ Gömlek No: 242
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No: 5/ Gömlek No: 137
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 19/Gömlek No 19
BAO. DH. SAİD d ....Dosya No 11/ Gömlek No 97

b.Basılı Yayınlar

- Akyıldız 2006 Ali Akyıldız, *Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme*, İstanbul.
Akyıldız 1993 Ali Akyıldız, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform*, İstanbul.
Çetin 2005 Atilla Çetin, “Sicill-i Ahval Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 29, Ankara.
Haykıran 2011 Aysun Sarıbey Haykıran, “Aydın Vilayet Salnamelerine Göre XIX. Yüzyılın Sonlarında Bergama Kazası”, *Uluslararası Bergama Sempozyumu Bildiriler 1. Cilt*, (Editör. Yrd. Doç. Dr. Engin Önen, Prof. Dr. Mustafa Mutluer), İzmir.
Findley 1996 Carter V. Findley, *Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, (çev. Gül Çağalı Güven), Türk Tarih Vakfı Yayınları, Ankara.
Findley 1994 *Osmanlı Devleti'nde Bürokratik Reform: Babîali (1789–1922)*, (çev. İzzet Akyol - Latif Boyacı), İstanbul.

Mehmet Başaran

Pakalın 1993

Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. I, III, İstanbul.

Mehmet Başaran

BELGE 1; Çevrim Yazısı

Yanko Ekyadis Efendi. Etibbadan Angelos Ekyadis Efendi'nin oğludur.

Binikiyüzkırkiki (H. 1242 – M. 1826/1827) senesi Cemaziyü'l-Ahiresinde (Aralık/Ocak) Bergama'da tevellüd etmiştir.

Evvela Bursa'da ve muahharen [sonra] Fener mektebinde ve ba'dehu Atina ve Viyana'da tahsil-i ulum etmiştir. Türkçe ve Fransızca ve İngilizce ve Almanca ve İtalyanca ve Rumca tekellüm [konuşma] ve hitabet eder. Biraz da Ermenice biliyor ve bir kilise maddesinden dolayı Rumlar ile Bulgarlar beyninde tahaddüs iden münâzaa üzerine müellef ve münteşir birkaç risalesi vardır.

Binikiyüzaltmışdört (1264- 1847/1848) senesinde yirmibir yaşında olduğu halde ikiyüzelli kuruş maaş ile der-saadet demirhanesinde tercüman olub bir sene mürurunda maaş yediyüzelli kuruşa iblağ üç sene müddet mezkur demirhane ile İzmid körfezinde kain demirhane ve çukahane ve basmahane ve Hereke fabrikalarında istihdam olunduktan sonra otuz florin maaş ile Viyana sefaret-i seniyyesi ataşeliğine ve iki sene gúzarında ikiyüzelli kuruş maaş ile ticaret nezareti mütercimliğine memur olarak bir sene sonra bin kuruşa iblağ ve muahharen Orman İdaresi mütercimliğine dahi bindokuzyüzelli kuruş maaş ile ilaveten uhdesine ihale olunmuş ve binikiyüzyetmişdört (1274 – 1857/1858) senesi Cemaziyü'l-Evvelisinde (Aralık / Ocak) binbeşyüz kuruş maaş ile ticaret meclis azalığına nakl ve binikiyüz yetmişyedi (1277 – 1861) senesi Recebinde (Ocak/Şubat) li-ecli't-tedavi mezunen Avrupa'ya azimet ve yedi mah mürurunda maaşı mezbur ile hıdmet-i sabıkasına avdet ve binikiyüzseksen (1280- 1863/1864) senesi Şabanında (Ocak/Şubat) rütbe-yi saliseyi ihraz iderek binikiyüzseksenbir (1281–1864/1865) senesinde Orman İdaresi mütercimliğini maaşı kat' ve azalık maaşı müddet-i gaybubetinde muvakkaten diğerlerine taksim olunmak ve avdetinde yine kendisine verilmek üzere rütbe-yi saniye beşbin kuruş ve hâsılat-ı vakıadan ikibin kuruş maaş ile teşkil olunan Tuna vilayeti Ticaret ve İstinaf Meclis-i Riyasetine memuriyet ve bir sene sonra hıdmet-i asliyesine ricatle binikiyüzseksenüç (1283 – 1866/1867) senesinde mezunen yine Avrupa'ya gidüb orada iken beşbin kuruş aylık ile Trabzon vilayeti muavinliğine tayin olunmuş ise de der-saadete bi'lavdet istifa ve bir mah gúzarında yedibinbeşyüz kuruş maaş ile Selanik vilayeti muavinliğine memur olduğu halde yine adem-ı kabul ile binikiyüz seksendört (1284 – 1867/1868) senesinde dörtbin kuruş maaş ile teşekkül iden Şura-yı Devlet Birinci Sınıf muavinliğine ve bir buçuk ay sonra yedibinbeşyüz aylık ve rütbe-yi evvel sınıf-ı sanisi ile şura-yı devlet Tanzimat dairesi azalığına tayin ve binikiyüzseksendokuz (1289 – 1872/1873) senesinde rütbesi ula sınıf-ı evveline

terfi' olunarak binikiyüzdoksanaltı (1296 – 1878/1879) senesinde üçüncü rütbe-yi nişani-i Osmani-i Hasene buyurulmuş ve al-haletü hazihi [şimdiki halde] yedibin kuruş maaş ile Şura-yı Devlet azalığında müstahdem bulunmuştur.

Mezkûr azalıkta bulunduğu hengâmede bir aralık komisyon-u âliye memur olduğu gibi Kanun-u Esasiyi tanzim eden komisyonda ve Rusya muharebe-yi aheresinde müteşekkil ganaim-i bahriye meclis komisyonluğunda ve şura-yı devletten ba-tanzim meclis-i mebusana arz olunan kavanin müdafaası hıdmet-i mahsusasında ve Rumeli kıtasında bulunan vilayetin suret-i idaresi için teşkilatı kanuni tanzim etmek üzere in'ikad iden [toplanan] komisyonda memuren bulunmuştur.

Şimdiye kadar memur olduğu hıdmetten nakl ve tahvil ve terakki suretiyle infikak idüb memuriyetine aid bir şeyle müttehim olmamış ve taht-ı muhakemeye almamıştır.

Ebhetlü devletlü Arifi Paşa hazretlerin şura-yı devlet riyasetinin hengâmında taraflarından derc olunan mülahazada müşarünileyh kavanin ve nizamat ve ahval ve mamulât-ı umumiyeye vakıf-ı ezkiyadan [keskin fikirli] ve ashab-ı reylerinden dinlemiştir. 2 Safer 298 / 4 Ocak 1881

23 kanun-u evvel 1296 / 4 Ocak 1881

Müşarünileyh Yanko Efendi maaşından doksanaltı (1296 senesi şehr-i Ramazan-ı şerifin yirmi beşinde (12 Eylül 1879) öşr kat' olunmuş ise de tarih-i kat'ından itibaren yine iade ve doksanyedi senesi Rebiü'l-Ahirin ikisinde (14 Mart 1880) icra kılınan tensikatta mezkûr maaş beşbin kuruşa tenzil ve sene-i merkume Şabanının ondördünde (22 Temmuz 1880) uhdesine rütbeden mecidiye nişan ve nişanı ihsan buyurulmuştur.

Müşarün-ileyh Yanko Efendi binüçyüzdört senesi Zi'l-kadesi guresinde (22 Temmuz 1887) vaki' binüçyüzüç senesi Temmuzun dokuzunda vefat eylemiştir

BELGE 2: Çevrim Yazısı

Mehmed Rifat Efendi. Kadızade Hasan Efendi'nin oğludur.

Binüçyüzyedi sene-i hicriyesinde (1307/1890) “sene-yi maliye 306” Bergama kasabasında tevellüd ettiği nüfus tezkere-i Osmaniyesi suret-i musaddıkasında muharrerdir.

Kasaba-yı mezkure sıbyan mektebinde mukaddema-yı ulumu ve mekteb-i rüşdiyesinde müretteb dürus kıraatle 30 Haziran 321 (13 Temmuz 1905) tarihli şahadetnameyi almıştır. Türkçe okuryazar.

Bir müddet Bergama kazası Aşar kalemine mülazemetle binüçyüzyirmibeş senesi Şevvalinin yirmidördünden (24 Şevval 325 / 30 Kasım 1907) “17Teşrin-i Sani 1323”, üçyüzyirmiyedi senesi Rebiü'l-Evvelinin yirmibeşine kadar (25 Rebiü'l-Evvel 327 / 16 Nisan 1909) “3 Nisan 325” ikiyüz kuruş maaşla aşar idaresi odacılığında bulunarak Rebiü'l-Ahirin onundan (10 Rebiü'l-Ahir 327 / 1 Mayıs 1909) “18 Nisan 325” ikiyüz kuruş maaşla kaza-yı mezbur tahsilât müfredat kitabetine tayin olunmuştur.

Mezkûr Bergama kazası mal müdürlüğüyle kaymakamlığından ve Aydın vilayeti defterdarlığıyla valiliğinden yazılan mülahazata atf ile maliye nezaret-i celilesinden iktidarı vazifesiyle münasebet olduğu beyan kılınmıştır.

Nüfus tezkere-yi Osmaniyesi ile mekteb şahadetnamesinin hıdmet-i sabıkasında müddet-i istihdam ve mikdar-ı maaşını mübin Bergama kazası meclis idaresinin 30 Nisan 325 (13 Mayıs 1909) tarihli mazbatasının suret-i musaddıkası ve memuriyet safhasına keyfiyet tayiniyle mikdar-ı maaşını mutazammın Aydın vilayeti defterdarlığından 8 Haziran 325 (21 Haziran 1909) tarihli ve der-kenarı tahrirâtı asl-ı terceme-yi hal varakasıyla şube mahfuzdur. 2 Receb 327 / 6 Temmuz 325 (20 Temmuz 1909)

Mehmet Başaran